

„Soča“ izhaja vsak četrtek in velja s pošto prejemana ali v Gorici na dom pošiljana za družabnike polit. društva „Soča“:

Vse leto f. 4.—
Pol leta „ 2.—
Četrť leta „ 1.10

Za nedružabnike:

Vse leto f. 4.50
Pol leta „ 2.30
Četrť leta „ 1.20

Posamezne številke se dobivajo po 10 soldov v Gorici pri Paternoliju in Soharju; v Trstu v tobakarnicah „Via del Belvedere 179“ in „Via della caserma 60“.

SOČA

Pri oznanilih so plačuje za navadno pristopno vrsto:

8 kr., če se tiska 1 krat.
7 „ „ „ 2 krat
6 „ „ „ 3 krat

Za veče erke po prostoru in vsak pot 30 kr. za kolek.

Naročnina in dopisi naj se blagovoljno pošiljajo uredniku: Viktorju Dolencu v Gorici, Con. del Cristo 186 blizu živinskega trga, kjer se nahaja tudi upravnistvo. — Rokopisi se ne vračajo; dopisi naj se blagovoljno frankujejo. — Delalcem in drugim nepremožnim se naročnina zniža, ako se oglase pri urednistvu.

Glasilo slovenskega političnega društva goriškega za brambo narodnih pravic.

Po volitvah.

Zgodovina je človeštvu sploh učiteljica, in v nevarnih ali neugodnih časih svariteljica in tolažiljica, ker nam ona kaže poti, katerih se imamo ogibati in poti, po katerih bi imeli hoditi, da pridemo do zaželenega ramena. Dobro je tudi prebirati pisatelja, ki so pisali o politiki, to je o znanosti države, dežele in mesta voditi in vladariti. Tudi tem je zgodovina prevažna pomočnica, ker daje njihovemu ostrému umu in modrovanju mnogo vzgledov. Machiavelli na pr. se vedno sklicuje na zgodovinska dejanja, s katerimi objavljuje svoje politične razprave.

Mi Slovenci smo z izidom naših volitev večidel nezadovoljni, in po mestih in trgih smo po izreku „Sl. Naroda“ propali, kakor Francozi pri Sedanu. Francozi so se zopet povzdignili, peče jih le velika škoda in zguba. Zakaj neki ne bi tudi mi popravili vso škodo, ki nam so vzročile nezgode. Lehko je, če se bomo ogibali storjenih napak, in če bomo postopali, kakor drugi izkušeni narodi. Svobodni in tudi nesvobodni nam zamorejo biti v poduk, posebno tisti, ki so v blizu enakih položajih z nami, in so nam v sorodu. O Slovanih hočemo torej govoriti, in sicer o najimenitnejših, ki so Rari in Poljaki.

Po smrti Sigismunda II, zadnjega poljskega kralja iz veleslavne domače rodbine Jagelonov leta 1572. zbral se je državni zbor in sklene, da so ne sme noben kralj več izvoliti, ker Poljci so kralje volili, dokler ne umre vladajoči kralj. Tako so staro ustavo prenaradili, češ, da bode volitev kralja popolnem svobodna. Toda trdne volilne postave niso sklenili, in dovolili so, da se smejo voliti tudi ne domači, tedaj zunajni knezi. S tem so se vrata odprla tujcem, da so kot kandidiraje intrigirali, kolikor jim je drago bilo. Kot kralji pa so pozneje na Poljsko tudi tujce poklicali, in jim pridnost dajali pred domačini. Take razmere so rodile doma še več strank, kakor je popreje bilo, in drugim vladarjem so dajali povod, da so se vtikali v deželna opravila.

Državni zbor poljski je imel od nekdaj 2 zbornici ali dva senata, v enem je sedelo 2 nadškofa, 15

škofov, 37 vojvodov, 82 kastlanov in 10 gospodov, s častnimi službami. V drugi so zborovali poslanci, katere je izbralo mnogobrojno poljsko plemstvo. Mesta, trgi niso bili zastopani, še manje kmetje, ki so bili sužni. Ker so poslanci bili popolnem svobodni in enakki, ustanovilo se je, da morajo tu li enoglasno sklepati, da sklep obvelja. Po tem takem je en sam vporni glas (veto) uničil ves trud in vsak sklep, če nij manjšina tako domoljubna bila, da se je večini prostovoljno udala.

Edina pomoč, in edina moč nadstrankami je mogel biti kralj, ali pri vsaki volitvi se je ta moč oslabela, kajti zmagavajoče stranke, so se poprej z njim pogajale, in kandidat za prestol je moral zdaj od svojih dohodkov zdaj od kraljevskih pravic kaj žrtovati, in bil je konečno več kraljevska senca nego drugo. Gospodujoče plemstvo je nameravalo, te svojo moč povečavati ne glede na narod in na državno občno korist, kakor je to navada pri vsakem stanu, celo če je kasta.

Po dolgem boji mej strankami so po Sigismundu II. izvolili tujca, francoskega kraljeviča Henrika Anjou (Anža). On pride in ovlada po šestih mesecih, ker se mu niso dopadali Poljci, in on njim ne. Po tem je bil izvoljen Štefan Batori, knez na Sedmogradskem, hraber vojak. Njegov naslednik na prestolu je Sigismund III, švedski knez. Izmej vseh kraljev teh in poznejših časov se je najbolji izkazal domačin Janez III. Sobieski, ki je Dunaj junaško rešil Turkov leta 1683. Grozne borbe, celo evropske boji so nastali, ko so imeli Poljaki leta 1733 zopet voliti kralja. Dva kandidata sta bila: Stanislav Leščinski, katerega je posebno podpiral Ljudevit XV, francoski kralj, z denarjem in vojniki, in saksonski knez Avgust, katerega je podpirala Rusija, ki se je bala francoskega upliva na svojih mejah. V državnem zboru je bil izvoljen prvi Leščinski, pa ne soglasno, in po tem od druge stranke Avgust, katero je z rusko vojno pomočjo konečno zmagal. Uže slaba Poljska je zdaj hitro propadala, ker so se tujci še bolj mešali v njene zadeve, in so Poljci sami med seboj od statij slepi se klali hrepenč po časti.

Najhujša je bila volitev Stanislava Ponatovskega,

katerega je leta 1764. zopet Rusija podpirala. Povsod v deželi je vrelo sovraštvo tudi zastran vere, brez vse potrebe, boj, strankarstvo in hinavstvo, kajti ruska cesarica Katarina pošlje v Varšavo vojake, češ, da mora kot prijateljska soseda mir ohraniti, in svobodno volitev. Nasledki so bili strašni; leta 1772 so Rusija, Prusija in Avstrija Poljsko preikrat mej sebj razdelile, leta 1793 drugikrat in 1795 tretjikrat. Evropa je zalovala.

Leta 1830. bi se bili menda Poljci rožili v boji proti Ruski, ali zopet je stara nesloga, podkupljivost in izdajstvo vse pokvarilo, najslabjajša hrabrost mnogih nj pomagala nič, tem manje ker nij hotelo plemstvo tudi v takom trenutku ne osvoboditi kmetov ne meščanov. Vse to pa nij Poljakov izpametilo in poboljšalo, še zdaj je njih prepričnost doma in tudi zunaj, v prognostru kriva, da so sibi v nesrečo in drugim, ki pridejo z njimi v dotiko, v škodo.

Strahna ta zgodovina je žalostni dokaz, da je strastna, kriva raba svoboda gotovi propad državi. Pa drugače ne more biti, kajti svoboda je pametna samodelatnost ljudstva in tija dosti poštenosti, domoljubja in previdnosti.

Poljaki, posebno njih obilno plemstvo je nasprotno, je nepametno in sebično delalo v svoj in narodov propad, in največ so zakrivali njih voditelji.

II.

Vse drugače se je na Ruskem gojilo v tej dobi, in krepko se je država širila od časa, ko je Ivan I. od leta 1462. do 1505. vladajoč iz dežele izpodil divji Mongole, ki so v Rusiji skozi 200 let silovito gospodarili. On je zedinil ves poprej mej razne kneze razkosani ruski narod. Svoboda pa nj trpl, vzela jo je mestom, in tudi ponosna Moskva je morala slušati; zato pa se nj izpolnila njegova želja, da bi se iz surovosti povzdignul narod.

Njegov sin Vasilej se je tudi še moral bojevati s Tartari, in po srčnih bojih je še bolj zedinil in zvezal vse ruske dežele, in prvi si je pridjal naslov „Car“ 1533.

Naslednik mu je bil sin Ivan II. s priimkom grozoviti. On se je bojeval z Tartari, in Poljsko, Švedijo,

LISTEK.

Iz otroških let Ludov. XV., kralja francoskega.

Sostavil po Aleksandri, bav. kneginji, Pugačevski.

Bilo je zjutraj 7. okt. 1. 1715., ko se v Vincenskem gradu zbudi petleten otrok, ter svoje oči vpre v uže oblečenega moža, ki je dremal v velikem naslonjaku. Ker si ne upa vzbuditi ga, pokašlja prav krepko. Strežaj se zbrihta: „Svitli kralj, kaj zapovedate?“ To izreksi se približa kraljevemu ležšču.

„Comtois — poprosi mali kralj — pogledj, ali je to noč dosti zametlo.“ Streže pogleda skozi okno. „Svitlost, še nijsem videl toliko snega nakrat.“

„O kaka sreča — zažene kraljič vesel krik — Koj vstanem, Comtois. Kar obleci me, pa le hitro.“

„Kaj pa Vam je, ako smem prašati, da hočete danes tako zgodaj ustajati,“ začudi se Comtois, ter se miren spusti v naslonjač.

„Ali pa veš, Comtois, da mislim danes bojevati se? Stavim ne vem kaj, da je moj protivnik uže pod orožjem. Za ves svet bi ne hotel, da me prehitijo.“

Comtois: „Verjemite mi, protivnik še počiva. Svetujem Vam, storite tudi Vi tako.“

„Kaj? Pripravlja se vse na boj, in jaz, kralj francoski, naj bi spal? Kedo je še kaj tac-ga stišal? Hitro obleci me, le trenutka ne smem zapraviti.“ Strežaj pristopi rekoč:

„Dajte si mir, veličanstvo, in bodite pametni. Gospa Ventadour mi je prepovedala, in rekla, da po nikakem ne smete tako zgodaj na noge.“

„In jaz, kralj Francoskej in Navari, ukazujem ti.“

„Veličanstvo, vedite.“

„Jaz ne vem in nočem nič vedeti, ti me imaš ubogati“ odgovori petletni Ludovik na ves glas, ter nadaljuje: „Vojvodič Chartres me je prehitel; on je glavarenega od teka, jaz enega. Brž ko ne, me uže čaka. Comtois, kako sramotno bi bilo za me, ko bi me podložniki mji imeli za firamoža in bujazijveca.“

„Takega Vam ne bote nihče imel. Sij je dobro znano, da so in so bli vsi Vaši satle rolovine hrabri vojščaki.“

„Dej — priganja kraljič — še predno solnce sasiše, moram tiji, da mi orožja ne raztopi.“

„Kakošno orožje pa je vendar to, da je more soluce raztopiti?“ začudi se Comtois.

„Moje orožje so snežene kepe“, odgovori Ludovik z glasnim smehom. Comtois. le smeji se; taka k-pa, dobro stisnena in krepko zalučana, udari, kamor prileti, da je vse višajevo po njej.“

„Ne dvomim, veličanstvo; a smeh me vendar sili.“

„Saj si lahko zraven, ko se bomo kepali. To bo veselje!“

Pri teh besedah potrka nekako, in v kraljičevo veliko začudenje stopi noter njegov učitelj maršal Villeroy, vse dragačno gledé, ko bi mu bilo kaj do kepauja ali takošujih veselie.

„Veličanstvo — izpregovori klanjaje se — danes se ima imenovati in razglasiti vojvoda orleanski za namestnika Vašega na Francoskej in v Navari. O tej priliki morate sijajno skupščeno ogovoriti. Ogovor sem jaz sestavil, le na pamet se ga morate navaditi. Pazite.“

„Mislite li — poupraša otrok, ki je imel svoje misli le pri snegu — da mi soluce sneg raztopi?“

„Lehko je to mogoče“ odgovori Villeroy ves nepotrpečljiv, „toda prosim, čujte odgovor: „Mi kralj na Francoskem in v Navari, imeaujemo vojvoda Orleanskega.““

„Comtois, pogledj, ali je sneg še trd.“

„Veličanstvo, pustite sneg — seže mu Villeroy v besede; „Izrekajte za mano oni stavek.“

Raztreseni kraljič pa: „Moj bog, stavim, da ima Chartres uže kepe v rokah.““

„Ako nočete poslušati — pristavi Villeroy z ostrim glasom — ne bote se naučili svoje žive dni.“

Ludovik zamrmra: „O kaj bi dal, ko bi me uže bilo na travniku!“

„Po slovesno ti Vam tega nihče ne bo branil, veličanstvo!“

„Meju tem mi pa sneg skupni“ vzdihne kraljič.

„Velika reč, če tudi skupni, veličanstvo.“

„Kako se bomo pa kepali po tem?“

„Dobro, po tem se pa ne boste, veličanstvo.“

„In moja bitka, moji vojščaki in tovariši, ki se zabavajo, ko me imate tukaj zaprtega?“

Villeroy odvrne resno: „Kralji imajo druge dolžnosti, kakor kopraeti po veseliech.“

„Uže vidim, da je kraljevanje zelo sitno in neprijetno.“

„Naučite se, veličanstvo!“

„Rad, a bodite mi porok, da mi sneg ne zvodeni.“

„Tega ne morem! Toda za boga, čas poteka, in še nič ne znate.“ pritiska Villeroy.

Ludovik se nazaduje vda ves pobit. Stavek za stavkom mora ponavljati, dokler se ogovora ne navadi

Liflandijo in s Turško in udrihal je tudi po znotrajnih upornikih, strah je bil doma in zunanaj dežele, prvoj-skoval je Kazan, Astrahan, pa drugi. Kanate in narode, in prišel je v Sibirijo, postavlja tako temelje se dajnemu neizmerno velikemu carstvu. Pri vsi silovitosti, pravijo, da je bil prijatelj omiki in napredku, izdal je prvi civilni postav (sudebnik) in novo kazensko postavo, poklical je v deželo tuje rokodelce, rudarje, umetnike itd., toda rusko ljudstvo nij maralo za to, ker so Rusi sužna čreda bili. Togoten je bil tako, da je v jezi svojega sina Dimetrija ubil, in umre leta 1584.

Drugi njegov sin Teodor je malo časa vladaril in z njim pomarejo možki člani iz carske družine Kurik. Po velikih homatijah in nesrečah izvolje Rusi Mihaela Romanovega sina nadškofa Filareta, brezpogojno za cara s pravico, da njegova rodbina bude prestol podedovala. Od zdaj naprej ima Ruska do danes vedel krepke vladarje. Najimenujeji je car Peter veliki, on, ki je prav iz dna srca sovraščil barbarstvo svojega ruskega naroda, hotel ga je po vsi sili z lepim z grda omikati, in zares je postavil temelj ruskega napredka, zavedajoč se, da drugače ne more velika Rusija postati slavna in še večji. On je srčno svojo nalogo izvrševal od leta 1689. do 1722. Po njegovem testamentu so delali in delajo še njegovi nasledniki na prestolu, in ruski državci; Rusija pa je čudovitno napredovala na zunanaj, doma pa se razvijala, se ve da, počasi v znanostih, v trgovstvu in sploh v vsem. Najbolje se razvija po sedanjem caru Aleksandru II, kateri je vsled svoje polne državne oblasti kmete, tudi poljake, osvobodil, da so oni, poprejšni tlačeni sužni, zdaj popolnoma lastniki svoje zemlje, in s tem korakom je vrata odprl prihodnji politični svobodi tudi na Ruskem. Bodočnost te države je velikanška na vsakem polju in posebno njun poklic bo širiti omiko po Aziji.

Iz teh splošnih potez se vidi, da je sicer velik pa razkosan v surovosti in sužnosti zakopan ruski narod iz propada počasi se povzdigal, da je velevlast postal po krepkih razsvetljenih vladarjih, da je celó pridobil podlago bodočne politične svobode, to je osebno prostost, mej tem ko je svobodna prav omikana in velika Poljska propala v razvaline, da si ne more več pomagati razkosani poljski narod.

III.

Oba ta naroda sta nam Slovencem, da si smo majhen narod in v popoloma drugih razmerah, vendar v vzgled, in poduk v glavnih rečeh.

Mi Slovenci smo razcepljeni, ali vendar pod istem vladarjem, zaostali smo kot poprejšni sužni v vsem, in v posebni nevarnosti je naša narodnost, ker imamo hude sosede, in celó mej seboj tuje, ki so se vrinili, in hočejo zdaj nam gospodovati, akopram smo osebno svobodni. Naš namen mora torej biti, vsesranksko delati in napredovati v poljedelstvu, obrtniji, trgovstvu, v slovstvu in v politiki si pridobiti svoje pravice in, kakor mogoče, veliko veljavo. Mi moramo po tem takim stopiti v akcijo ali v krepko delovanje. Da bode to uspešno, treba je, kakor pri vsakem delu in važnem in težavnem započetju prvič in pred vsem zlogu in mir ohraniti v deželi in mej seboj. Mir pa nij za-

spanost ali a umna vdanost, ampak je čila, živa delanost brez strastnih hudih prepiror, ki so tolko škodovali Poljki.

Posebna se nam je ogibati verskih in cerkvenih homatij, kajti kmalu se vname zaradi takih vprašanj hudo sovraštvo in vsi evropski naroli so prestali uže krvave boje zastran njih, in Čehi bi bili znani 30letni verski vojni skoro poginili. K sreči se je mar sklenil leta 1648. Tudi je pomisliti da kristjanska vera nij v nevarnosti in tudi ne more biti, saj v Evropi ne in zlasti ne pri Slovencih. Kaj tacega trditi je smešno, temviše, ker Slovenci tak majhen narod, gotovo ne odločijo nič, ko bi tudi bila kaka odločba potrebna. Naša narodnost je pa v nevarnosti, in tega ne more nihče tajiti, akopram smo za njo v pridnem delovanju, v živi akciji uže mnogo let. Dokaz te nevarnosti so tudi zadnje volitve po naših mestih in trgih.

Drugó potrebujemo za uspešno delovanje svobode. To imamo, saj imamo dosi svobodomskih oblik, imamo namreč državni in deželne zbere, šolake o lbore, občinska starestinstva in porotne sodnije. V vseh teh naredbah ima ljudstvo delati za občni blagor, in o to mora tem oblikam svoboda življenje vpihati in jedro dajati se svojo pametno, domoljubno samodelalnostjo. V poduk so mu časniki, knjige, pogovori, torej čitalnic, taborji in sploh javno življenje.

Vsako skupno delovanje mora pa zmazna voditelje imeti, in posebno vsako mnogobrojno ljudstvo jih potrebuje. Videli smo v Rusiji, da je vsa državna moč zedinjena v eni roki koristno delala za velikost države. Tudi vemo, da so se svobodni Romljani v nevarnih časih odpravili svobode in se podvrgli diktatorju, ki je zelinil v sebi vso državno moč, dokler nijso premagali nevarnosti.

Nam Slovencem sicer nij mogoče posnemati ne prvih ne drugih, vendar pa je jasno, da potrebujemo dobrih voditeljev, zedinjenih v središče, v katerem bi ležala vsa moralna moč (druge tako nji) vsega narola. Svobodni narod si volitelje sam voli, torej bi jih morali voliti tudi mi Slovenci. Imamo jih in ti so naši narodni deželni in državni poslanci. Narod jim je zupal svojo osodo, zatoraj naj prav oni stopijo v tesno zvezo in naj vodijo narod. Ker pa nijma Koroško nobonega poslanca, naj društvo „Trdnjava“ pošlje 2-3 in v takim središču bodo vsi Slovenci zastopani po volji naroda: Občno mnenje, časnikarstvo, in vedno večja zrelost naroda bo zabranjevala, da ne bo krivo rabilo svoje moči to središče.

Čehi imajo shode svojih poslancev in delajo z Moravari, tudi Hrvatje imajo svojo večino poslancev, ki skupno dela, via zunaj sabora. Prav tako moramo postopati tudi mi Slovenci, ker drugače ne dosežemo nič. Naših narodnih poslancev dolžnost je torej, se zediniti v ta namen, in narod naj pri prihodnjih volitvah le take izvoni, kateri hočejo tako ga voditi.

Edinost, zloga in moč morajo nas vezati v našem kaj težavnem delovanju. To velevata zdravi um in vsa zgodovina, tedaj delajmo tako, da ona ne poreče poznej o nas, da bi v rešitvo bili potrebovali, kakor Poljci, namesto svobode kakega Ivana grozovitega.

vojvoda Buljonski jih zelo zelo potrebuje, saj komaj na nogah stoji. Tudi maršal Ikselski hudo strani, dajte mu je. Jaz jih nočem, za nič na svetu ne, pa mir besedij, mamá! Toda kaj se obotavljam? Skoro usane solnce. O nikar me ne zadržujte, ker imam še to jutro zmago obhajati in vojna priprava nij še v redu.“

„Prosim, veličanstvo, vzemite povodce; saj Vam ne bodo kar mé na poti.“

„Fej, ali bi se mi tovariši pač smejali, pos-bno Chartres.“

„Ne bodo si upali!“

„Zakaj ne?“

„Ker se bodo kazni bali, veličanstvo!“

„A kako malo je zuate! Ali se mi Francozi koga bojimo?“

„Nijmate prav, veličanstvo, da Vas moram za tako malenkost tako dolgo prositi. Storite mi to ljubav, prosim Vas.“

„Saj bi uže še, ko bi le tudi drugi dečki takovih imeli; a glejte! Vojvoda Nangis, mali markež Nesle, mali grof Ferandy i drugi jih nujmajo.“

„A to nijso kralji kakor Vi, veličanstvo!“

„Ali se vsi kralji tako grozno dolgočasijo kakor jaz? Samo to jutro mi je prineslo kraljevanje uže tri nevsječnostni: Zamudo boja, nauk i grde povodce?“

„Grde? Prosim, poglejte je boljše na tanko. Krasni so, da nijste takošnih še videli.“

„Kaj maram! Krasni ali ne, nijso mi všeč, pa jel Ventadour je izgubila vse upanje, zato so obrne proti drugemu učitelju, ki je pri oknu čital brevir: „Gospod Fleury, poskusite Vi, jaz ne opravi nič.“

„Gospod Fleury — začne deček, še predno utegne nagovorjenec spregovoriti — ker ste uže ravno pri oknu, povejte mi, ali nij še sneg skopnel?“

„Ne še! odgovori Fleury bližnje se. „Veličanstvo to pa nij prav, da se ustavljate tako malim in pravičnim zahtevam. Poskusimo! Dajte mi to roko, ve-

V Gorici 12. novembra. Vsa se je lepo pomirilo po volitvah in pozornost vseh se obrača zdaj na državni zbor, kateri si pridobi lahko v sedajni s-siji velikanske zasluge, ako z dobrim vspehom teši vsaj najvažnejše v prestolnem govoru razloženo mu nalogo. Ustavni škodjive in čelalje nevarniše postajajoče nasledke dunajskega „kralja“, to pač nij malenkost in ustavljeni morajo biti, če nečemo doživeti splošnega državnega „kralja“, čigar nasledka ne more naprej nihče preccniti. Ugibati se pač da, da bi utegnili postati pogubonosni.

Se druga posebno važna naloga državnega zbora ima biti ta, da stalno uravna razmerje med cerkvo in državo. Gotovo bode rešeno to vprašanje po svobodno-miselnih načelih, kajti velika večina državnih poslancev se uštevja mej liberalce. Ditična razprava bo ne samo razburila poslansko in gosposko zbornico, ampak vzbudila bo tudi gotovo v klerikalnih in svobodnjaških listih mnogo kokodajenja, peresa se bodo zopet hudo zašpčila in vname se žurnalistični boj, stavimo, da ne manje ardit in gotovo še bolj zanimivo od volitvenega.

Pred vsem bo pa adrečna debata zanimala vse kroge, ker nam bo najjasnejše kazala, kako nam je soditi o političnih težnjah posameznih strank in strankic v državnem zboru, kateri je letos v tem oziru šo huje razcepljen, nego po navadi.

Mej federalisti nabajmo narodne in nenarodne, pravuarje ali klerikalce in liberalce; ustavoverci se pa ločijo v stare ustavoverce in mlade nemške liberalce. Vmes bode gotovo tudi kak „divjak“, kakor se imenujejo poslanci brez odločne politične barve.

Kam pripada ta, kam uni poslanec, vse to prizvemo iz adrečnega prepira, v katerem se navadno mnogo prazne slame premlati.

Razpravljati se imajo v tej sessiji še mnoge druge važne tvarine, toda do 26. novembra bo pač težko, da bi državni zbor vse to omagal, kar mu je presvirli cesar načrtal — marsikaj bo treba odložiti za po božične praznike.

26. novembra so sklicani vsi takrajlitavski deželni zbori, — morda za kakih 14 dni, da ustanovijo deželne proračune in „klencjo v naglici še kako malenkost. Ali se bo specijelno naš deželni zborček pečal s kakim posebno važnim vprašanjem, nam do zdaj še nij znano. Vemo pa, da mu tvarine ne manjka in da bi moral marsikaj dogotoviti in dognati, kar se od njega uže dolgo pričakuje.

O svojem času smo v „Soč.“ obsirao razpravljali, kako naj bi se popravila občinski red in volilnik, veljavna za našo pokneženo grofijo; omenili smo tudi uže večkrat, da bi trebalo našo deželo politično reorganizovati, ker nij nobonega načela v razvrščenji naših županij, ampak so tako neredno razkrojene, združene in razdružene, kakor bi jih bila viharina ploha razsula po deželi. V lauski sessiji je dobil deželni odbor naročilo, da ima vse ljudske šole zadržati v postave pregledati, in po tem nasvetovati primerne in potrebne preuredbe. Toda s tem vprašanjem smo se v našem listu obsirno pečali. Kaj pa, velevažna in prepotrebna postava zastran uravnave naših zemljišnih

ličanstvo! Nu, vdajte, saj nij druga. To se mora zgoditi, če ne z lepim, pa s čilim.“

„Premislite vendar, da moram na travnik kepat se“ vgovarja Ludovik tesnega srca i sč solznimi očmi.

„Prve v vrsti so dolžnosti. Kot kralj dajte uže sedaj, čeravno še mladi, drugim lep vzgled. Vzdignite roko, prosim Vas — Dobro, zdaj še ono. Nu, to velji, i srčno hvalo Vam, veličanstvo!“

„Ako so kralji srečni, saj ko dečki nijso“ spregovori Ludovik se solzami ogledovaje zlate povodce.

Komaj se to zgodi, pristopi drug streže z naznanilom: „Kraljeva kočija čaka!“ Ventadour prime dečka za roko. Fleury i plemiči slelé. Osem konj je čakalo pri vhodu pred krasnim vozom.

Bil je zelo mazel dan, in Ludovik XV. se je tega srčno veselil, kajti je upal, da bo mogel vendarle kapti se. V t-j nadeji stopi v voz, ter zasede sprednje sedalo. Tudi Villeroy i Menski vojvoda prideta kot častna sprejemljevalca; a pri vozu začne se ošaben prepir mej njima zastran častnega mesta v kočiji.

„Imam čast, opomniti gospodu maršalu Villeroyu — zadere se vojvoda Menski, da gre meni prvo mesto pri kralji.“

„I jaz imam čast, opomniti gospodu vojvodi Menskemu, da gre to mesto meni kot dvorskemu maršalu Njih veličanstva.“

„Bomo videli!“ zakliče vojvoda, ter hoče z vso silo zavihitati se v voz.

„Da, bomo videli!“ zakliče ravno tako ošabno Villeroy drže vojvoda za suknjo.

„Moj bog! oglaš se kraljič, ki ga je v odprti kočji hudo zeblo — vzemta si kar spreduje mesto: saj se vama rad vmaknem.“

„To ne sme biti!“ odgovori maršal.

„No, tako srečkajta se slavnimi bilkami!“ nasvetuje petletni deček nekaj v šali. To se zgodi, in voz zdrdra hitro naprej. (Konec prik.)

do dobra. Zadovoljin se povrne Villeroy iz sobe, in Ludovik poskoči od samega veselja: „To je pri kralji, zdaj pa hitro na travnik!“

A motil se je nesrečni kraljič; še nij bil menda Villeroy daleč iz sobe, ko naznani Chartres drug pohod: „Gospa Ventadour in g. Fleury, drug Vaš učitelj, veličanstvo!“ Za omenjene na razvrsti se cela vrsta strežajev, ki nesó v rokah krasna praznična oblačila in drugih rečij za kraljiča.

„O kako je to lepo! — zavzame se Ludovik Mamá, bom li v tej krasni opravi bojeval se?“

„Bojeval? Naročeno mi je bilo samó, da Vas oblečem, za boj na vem nič.“

Kraljič pregleda kos za kosom, s kojim ga opravljajo. Pred vsem pride na vrsto prav oku-no nabrana jancica z visečim suknenimi rokavi vijolične barve, nato mu denejo obilno še zlatom obšito kapico na glavo; okoli vratu pride višojev trak z redoma sv. Ludovika in sv. Duha. Do les je bila kraljiču oprava prav po godu, ker mu je hodilo na misel, da se prikaže v njej na bejšču. A kako se začudi, ko mu Ventadour ponudi zlate ročaje, s kakoršnimi vodé otroke, da se hoditi nauče.

„Kaj je to, mamá, in kaj hočete s tem“ uprašna resno.

„To so povodci, s katerimi Vas imam okinčati.“

„Meni povodce? Ali se ne šalite?“

„Gotovo da ne; a ti povodci so Vaši otroški obleki neobhodno potrebni.“

„Iz kratka nočem jih po nobeni ceni, saj nijsem več majhen otrok.“

„Ves svet ve, da nijste; človek s petimi leti in sedmimi meseci nij več majhen otrok. Povodce pa tirja šega in etiketa, da nosite je pri posebnih svečanostih. Vi kot kralj še v otroških letih.“

„Šega? Etiketa? Kaj me to briga? Jaz jih nočem; dajte je raji kakemu staremu gospodu. Lajjte,

kujig? Mi ne vemo prav, ali spi ta zadeva v naročji vlade ali deželnega odbora. Vsakakor bi jo moral naš deželni zbor iz spanja in k življenju obuditi. Hudirjal saj nij nobenega konca! Dalje bi morda ne bilo od več, ako bi se naš zbor posvetoval, kako bi se z večim vspohom postopati imelo pri pogozdovanju Krasa. Vlada si sicer mnogo prizadeva v dosego tega namena, toda nam se vse zdi, da gre stvar pre počasu in da preveč stane. Za Kras primerua postava, po kateri bi morale vse občine svoja zemljišča mej občinarje v last razdeliti, bi menda več izdala, nego vse komisije gozdnih inšpektorjev in posilno nasejanje drevesnic. Ozrite se po zemljiščih onih občin, kder so uže pred 10 in več leti tako razdelitev dognali in prepričali se bodete, da se po tej poti najlože dožene obraščanje Krasa.

In tako ima naš deželni zbor še marsikak dolg, katerega bi moral čem brže tem bolje poravnati; a bojimo se, da si dopada podoben bitonim dolžnikom, kateri toliko časa odlašajo s plačilom, dokler ne zaropota boben sodnijskega berca. Caveant consules....!

Na Krasu 11. nov. [Izv. dop.] Volitveni šum na Krasu še zdaj nij popolnem potihnil. Mnogo se ugiblje, zakaj je gospod Šuc iz Pliskovice v prvi volitvi glasoval za dr. Lavriča, v ožji pa za dr. Tonklja. Očita se mu, da je nedosledno ravnal, da je zapustil svoje stališče in se udal pohlepniim klerikalcem.

Ker je meni nekoliko o tem znano, hočem povedati:

Kakor priprost mož ima zdaj na Krasu največ zdupanja gospod Šuc. On zna v vsaki reči se svojo glavo misliti, kakor malokedo. Nij fanatičen in se da prepričati, pa ne preslepti. Na njega je duhovska klika uže v prvi volitvi z vso mogočnostjo pritiskala; a njegovega značaja nij mogla zmagati; zato pa je jela na vse grlo kričati, da so le zavoljo njega skoro vsi drugi Kraševci za dr. Lavriča glasovali. Pred ožjo volitvijo pa je bila za njega duhovščina še enkrat vse sile napela; a vendar ne bi bil nikdar volil Tonklja, če ne bi bil inace nedosleden. O svojem času je bilo v Sezani več veljavnih mož skupaj in mej njimi tudi gospod glavar Mali. Nenačma vname se mej njimi govoricca o državnem poslanci. Gospod glavar deje, da nij Tonkli ne Lavrč za to. Nekdo drugi se na to ironično izrazi: Kaj hočemo družega iskati, saj so tukaj naš gospod glavar dobri za poslanca, pišejo precej dobro slovensko, so veliki posestniki itd. Gospodu glavarju je to vidno dopadalo, ker je hitro poprašal izročnega Šuca, za koga da misli držati in glasovati. Šuc se mu kar močito otreže, da za uradnika nikdar ne. Toraj Šuc je bil v tem slučaju dosleden.

Sicer pa vem, da bi bil tudi gospod Šuc po propadu gospoda Lavriča najbrže raji tako naredil, kot neki „Glasovec“, ki je rekel: Saj vem da na Tonkljaja se nij nič zanašati — jaz bi raji dal glas njegovi ženi, pa — itd. En volilec.

V Ljubljani 11. nov. [Izv. dop.] (Volitve brez konca in kraja. — Dve duši iz vic rešeni. — Kratka opomba.)

„Shakespeare und kein Ende!“ je vzkliknil razdražen nemški kritik svojim rojakom, ki se nikoli nijso mogli dovolje načuditi resnični in domišljevni lepoti Shakespeara jevih poezij. Kakor temu nemškemu kritiku, tako se godi tudi nam kranjskim Slovincem z volitvami. Nijso se bile dovršene volitve v državni zbor, uže ste se razpisali dve novi za dež. zbor, ena v kranjski kupčjski zbornici namesto odstopivšega V. C. S upana, druga v Kočevji namesto L. Svetca, ki je kar čisto nepričakovano svoj mandat odložil, menda za to, ker se ta zmerni in pametni mož v naši vojski „omnium contra omnes“ preosamljenega čuti. Klerikalcem je preliberalen, liberalcem preustavoveren; prepričan pa sem, da v kratkem spet pride njegov čas in da ga Sirena politike spet izvabi iz mirnega družbinskega živjenja na javni duševni boj. Njegova odpo ved pa je naše politike toliko huje osupnila, ker je kočevsko-ribniški okraj eden najnevarnejših za slovenskega kandidat in ker je bilo pričakovati, da si bodo tudi tukaj narodni liberalci in klerikalci v lase segli ter tako kočevskemu županu Brauneju, ki je uže pri zadnji volitvi menda samo za dva iglasa v manjšini ostal, do zmage pripomogli. Res je „Slov. Narod“ posestnika Primoža Pakiža jedva za narodnega kandidata proglasil, uže so začeli klerikalci ugibati, kako bi mu štrečno zmedli, kajti kmalu so uganili, da bi ne bilo napačno, ko bi za kandidata postavili stolnega kaplana Kljuna, ki je tudi idoli neki v ribniški dolini doma. G. Kljun se brž odpravi na pot v domovino „süle robe“, da bi poizvedel, če ima kaj upanja. Mož bi si bil lahko ta pot prihranil, če bi šbil pomislil, da uže pri volitvi v državni zbor Ribničanje i Laščanje nijso marali za klerikalca ter se namesto grofa Barba izvolili liberalca Petra Kozlarja za svojega poslanca. Se ve, da zdaj bode g. kaplan „kljunil“, da je šel za g. Pakiža agitovat. Klerikalci pa preko zdaj, ko je g. Pakiž res izvoljen: „Naš je!“ — dasiravno prav dobro vedo, ka je zadnjič Kozlarja volil, a ne grofa Barba, da je tedaj narodni liberalec, a nikakor klečaplaz.

Zanimiva je bila tudi volitev v kupčjski kamori.

Če pomislimo, da je ta staroslovenska in klerikalna zbornica pri zadnji volitvi državnega poslanca tako figamošivo pokazala, da je prusofilnemu dr. Schafferju več glasov oddala nego narodnemu kandidatu, po tem se nij čuditi, če so bili nekateri Slovinci gledé volitve dež. poslanca kaj veliki pesimisti. Do'go časa se je za kandidata imenoval tukajšnji Bleweissov sorodnik, trgovec Kušar, še precej zmerem gospod. Zadnje ure se je pa stvar tako zasukala, da je šbil za dež. poslanca izvoljen postojnski župan g. Lovrenčič, ki je pri zadnjih volitvah v Postonji pokazal, da vsu mu spoštovanju vkljub, katero vživa, vendar mej narodom nijma nobenega upliva, ker je preveč s klerikalci zvezan. Našel bi se bil lahko bliže, v Ljubljani, boljši poslanec, ljubljanski trgovec g. Petričič, ki ima pa preveliko napak našo svojo grešno glavo, tako da se ga svetniki a la Costa uže od daleč ogibajo. G. Petričič je namroč v trgovskih zadevah izveden in praktičen mož, in v politicii neodvisen, po svojem mišljenju liberalen in — kar je največi greh — član narednjega volilnega odbora, po veri pravoslaven, po rodu Srb. Takih gobovih ljudij pa se naši pobožni ljudje boje, kakor hudič križa.

Jezovitni starokopitnik Kromer se je tudi naveličal proti vodi plavati, položil je torej svoj mandat dež. poslanca in 22. nov. bode nova volitev v Kočevji za kočevsko mesto i ribniški trg. Da bi narodnjaki zmagali, nij misliti, ker imajo Kočevjarji večino.

Dve veri duši ste bili te dni iz vic rešeni. Slovenski Bazain je od rimskega papeža prejel viteški križ sv. Gregorja, prof. Tušek je bil pa v zadnji seji matičnega odbora za mat. tajnika izvoljen. Tantea mollis erat!... Ali bode tudi prof. Tušek za stonj tajništvo opravljal, kakor je je prof. Lesar, tega do danes še nijsem mogel poizvedeti, samo to vem, da bode tudi prof. Tušek za tajništvo vsako leto tako poštene stotake v žep vtaknil kakor je je prof. Lesar vtikal; kajti pri slov. matici je navada, da se tajniku ne plačuje samo nagrada nego tudi korektura, poštarija, za pometanje društvene sobe in za druge tajniška (?) opravila. Primeri le društvene račune.

Bleweissov „omnibus“ je v svoji zadnji številki svojega starega kluseta pognal ter se v „Sočinega“ dopisnika zaleteti hotel. Ker ga nij mogel povoziti, ga je samo nekoliko s cestnim blatom oškropil, v tem ko je njegovi Rosinanti vsa sapa pošla, da je sredi ceste v kaluži obstala. Kako so smešni ti ljudje! Z obrekovanjem, z denunciacijami nas menijo ostrašiti, ter poleg tega ne pomislijo, da njih graja je da danes pri vseh razumnih in poštenih ljudih — hvala in priporočilo. Znani slovenski pisatelj na Dunaji mi je eukrat rekel, ko je bil nekaj tiskanega izdaj: „Da bi me le Bleweis v „Novicah“ ne pohvalil! To bi spis ob vso veljavo dejalo!“ Tako tudi jaz mislim. Torej le hrabro po meni! „Es lebe der frische, fröhliche Krieg!“

Politični pregled.

Prva seja državnega zbora je bila 4. t. m.; kakor smo uže zadnjič poročali, Čehi še nijso vstopili in menda tudi ne bodo, ker so jim drugi federalisti premalo zanesljivi, posebno Poljaki ne. Začasni predsednik bi bil moral po starosti biti neki poljski žid Rubinstein, (ali mož nič nemškega govoriti ne more, zatorej je nastopil to mesto d'Elvert, brnski župan. Poslanci so oprisekali v vseh jezicah, na zahtevanje dr. Vošnjaka tudi v slovenskem jeziku. Včetrtek ob 11. uri se je pričel državni zbor slovesno s prestolnim govorom. Naj nam bode dovoljeno iz njega nekoliko stavkov povzeti.

„Nova doba ustavnega živjenja se je pričela. Po neposrednjih volitvah državnih poslancev postal je državni zastop samosvoj, in pripravila se je vsem strankam priložnost, da morejo izreči svoje pravice in svoje želje. Vaša naloga, čestiti gospodje, naj bo z modrim predarkom na tej podlagi dalje zidati in skupno z mojo vlado skrbeti, da se naše ustavoverne naprave utrdijo in razvijajo. Vi boste pospeševali edinost in moč država, ne da bi segali v pravice posameznim deželam zagotovljene, in ne da bi prezirali zadeve raznih narodov, boste zadostevali državnim potrebam in z vso močjo poprijeli velike in težavne naloge, katero hočem z Vašo previdno pomočjo izvršiti.

Dalje pravi prestolni govor, da bode vlada tudi predložila pomočke, ki se zdijo pripravni, da bi se onemoglo zaupanje zopet povzdignilo, in gospodarstveno občenje zopet na zdrave podlage vrnilo. Tudi razmerje mej cerkvijo in državo se ima s posebnimi pogodbami vrediti; gospodarstveno postavodajstvo se ima priravnati potrebam sedanjega časa, posebno gledé obrtništva in gledé železniških naprav. To vse obeta prestolni govor, katerega so ministri sestavili, kaj se pa bode od vsega tega izvršilo, ke-

do ve? Opozicija v državnem zboru ne bo velika, ker Čehov nij, in ker drugi federalisti si nijso edini. Hohenwart hoče sicer vso opozicijo skupaj k složnemu sodelovanju spraviti, a težko bo kaj takega, ker se tukaj na svobodomiselnja prašanja premalo pazi. Tako je gotovo, da štirje narodno-liberalni Slovinci se ne bodo nikdar udali pravnarjem na vrat na nos in bodo raji svoj klub s slovenskimi Dalmatinci in z isterskim Vitožičem osnovali. Kam se bode naš Winkler pridružil, je pač težko uganiti, on sedi sedaj v središči mej Coroninjem in Tacco-am.

V gosposki zbornici je za predsednika imenovan Karl Auersperg; v zbornici poslancev je za predsednika izvoljen graški poslanec Rechbauer izme 286 oddanih glasov, se 205. Brestel je dobil 20 glasov in 28 listkov, katere so baje oddali pravnarji, so bili prazni. Mi se ne vjemamo po vsem z političnim programom Rechbauerja, a on je vsaj čistega značaja in nij še poslanskega mandata zlorabil v svojo korist. Za podpredsednika sta izvoljena Vidulich in pl. Pillersdorf. Herbat je predlagal nujno, naj se prestolni ogovor odgovori s posebno adresso, kar je bilo tudi enoglasno sprejeto. Za redovalca je bil mej drugimi izvoljen z največ (202) glasovi tudi naš dr. Razlag.

Na Kranjskem so bile te dni volitve v deželni zbor na dveh mestih. Ribniško-Kočevski okraj je izvolil mesto odstopilšega Svetca poštanega domorodca Primoža Pakiža z enim glasom večine. V takih slučajih je dobro, da si poslanec tudi sam sebi glas da, če s tem pravični reči k zmagi pripomaga. V kupčjski zbornici, kder se je bilo zaradi Schafferjeve čudne volitve v državni zbor bati, da zmaga tuje, je vendar z večino glasov prodril postojnski župan Lovrenčič.

Finančni minister je uže prinesel v zbornico predlog, naj se izposodi 80 milijonov, da se borna kriza vsaj nekoliko na bolje pripravi.

Ogrski deželni se je odprl 8. t. m. Ghyezy se je poslanstvu odpovedal. Tudi pri Ogrih je finančni stan žalosten, še žalostnejši kakor pri nas.

Čuden dogodljaj se je vršil te dni na Srbskem. Rističev ministerstvo ima mnogo zaslug za Srbe in to je tudi knez Milan pri svojem nastopu priznal. In od istega dne se nij nič pokazalo, ki bi na propad vlade Rističeve kazalo. Te dni pa, ko se je knez z potovanja domov vrnil, je odpustil vse ministro razun finančnega. Dunajski listi ugibljejo uzroko, ter pravijo, da je Andrassy k temu pripomogel. Ogrskim in našim državnikom je bil menda Ristič vendar preveč Srb in Milan je moral našim državnikom ugoditi, ker so ga na Dunaji tako slovesno sprejeli. Tudi piše Andrassy jev list „Pester Lloyd“ jako dobro o sedanjih ministrih in pravi mej drugim, da si vladar knez Milan pač nij mogel boljših osob izbrati. Bodemo videli, kaj poroče bližna bodočnost.

Na Nemškem so bile volitve v državni zbor. Katoliški listi so z vspohom neki prav zadovoljni, ker se število svojih poslancev od 60 do 82 pomnožili.

Nemški vojaki so Francosko čisto zapustili, in po vsej deželi je mir. Changanier je predlagal, naj se Mac Mahonovo oblast podaljša na deset let; predlog je izroččen posebnemu odboru, ki bodo tudi sprejet, a le s tem razločkom, da se bode Mac Mahonova oblast podaljšala le na pet in ne na deset let. Ministerstvo je hotelo demissionirati, a Mac Mahon nij tega sprejel.

V Turinu so 8. t. m. odkrili spominek umrlega ministra Cavour-a. Kralj, kraljeviči, ministri in zastopniki poslancev so se svečanosti udeležili. Turinški župan je imel slovesen ogovor, v katerem je rekel, da Cavour nij doživel zedinjene Italije, a njegova politika še živi, ter je Lahe pripeljala v Rim in Benetke.

O špaujski republiki vse molči, le majhne priske se dogajajo mej Karliski in republikanci.

Razne vesti.

Šolstvo. G. Luka Lavtar, do sedaj suplent na veliki realki v Ljubljani je imenovan za glavnega učitelja na tukajšnjem pripravnišči. Dobro došel! G. J. Krainz, Gorčan, je imenovan za trdnega učitelja v Pazen.

Še sedaj ne vemo, kaj bo z našim pripravljanim kursom srednjih šol. Dominik, nij hotel sprejeti te službe, ker nij stalna. Sedaj je imenovan g. Skubič, pa tudi uže odstavljen, ker nij — dijakov. Iz gimnazije so le dva Slovence zavrnili, mej tem ko 16 Lahov, in iz drugih krajev tudi sama dva. Koliko jih izrealke zavrnejo, nij še znano. Moreda bodemo obširneje in odkritosrečno besedo izpregovorili prihodnjic o tej stvari, katera nam je došla po Vrečkovi milosti.

Jos. Gorjup, dosedajni okrajni adjunkt, je imenovan za okrajnega sodnika v Kanalu.

Tržaški centralni volilni odbor za okolico je poslal sledeči oklic:

Okoličani! Centralni volilni odbor je v svojem denašnem shodu, kterega se je tudi mnogo volilcev okolice udeležilo, kandidate za mestni zbor konkretno postavil, ki so obljubili se Vam zunanega naravnega programa v vseh točkah držati in nadejati se je tedaj, da bodo Vaše zadeve pri vsaki priložnosti krepko zagovarjali.

Vaši kandidati so ti-le:
za I. okraj Sanci Janez, posestnik; za II. okraj Dr. Muha Volbenk, zdravnik; za III. okraj Nadlišek Stefan, posestnik; za IV. okraj dr. Lozar Janez, pensioniran c. k. vodja; za V. okraj dr. Bizjak Josip, advokat in predsednik tržaške čitalnice; za VI. okraj Naberger Ivan, državni poslanec in posestnik.

Okoličani! Ponosni zamorete biti zaradi sijajne zmage, katero ste pri zadnji volitvi v državni zbor olesneli. Tudi zdaj gre za Vaš blagor in volitve v mestni zbor so za Vas v mnogih zadevah še važnejši nego volitev v državni zbor. Volite tedaj zložni; ne dajte se premotiti in Vaš glas drugemu kandidatu dati, kakor tistemu, kterega se Vam tu priporočuje.

Vaše geslo naj bode vselej: V zlogi je zmaga in moč. Vsaki volilec naj jasno sam zapiše, ali naj si da zapisati ime in priimek kandidata na volilni listek.

Tat. Iz Otlice se nam piše: 4. t. m. je šla „poteca“ po plaču c. k. gojzduarjev iz Dola v Ajdovščino. Domov vračajočo se napade na poti nad Slokarjem neznan človek, in jej vzame torbo. Ljudje so bili blizu, a nihče se nij upal za ojm leteti. A pravi tat to nij mogel biti, ker je zaprt orbo s kamujem prebil in vsa pisma z denarjem vred in skrtil tam blizu v grm. —

O imenitnosti bolnišnic pri nalezljivih boleznih in o kozah posebej.

Spisal — ov.
(Konec.)

Kako neki ravna v bolnišnici? Naj nekaj iz lastnih skušenj povem. V prvih znamenjih te bolezni more še bolnik hoditi brez velikih težav. Nekterim nij celo nič, samo da se jim tu pa tam po životu ktera skula prikaže. Ta še nedolžni stan traja po navadi kakih 40 ur, in bolnik ne povzije drugoga, ko šest ali sedemkrat na dan po skledico krepke mesene juhe. Ko mu telo oleži, posebno pa glava, mora bolnik leči. Grozna vročina in skoro neugasljiva žeja ga jameti trpinčiti; zato dobi od ure do ure žlico zelo hladne pijače, ki menda tudi pripomore kuzam na videlo. Komur imajo koze posebno nadlego delati, ta začne blati in tega odpravijo v posebno, dobro zavarevano stanico z omreženimi okni in vratni na taško; ker se rado zgodi, da bolnik v teh težavah skozi okno skoči, in se tako pobije ali celo ubije. Sicer ne vjide skoro noben bolnik polahkemu blaznovanju. Trdno zaspati nij mogoče, in v tem snobudenju vidi bolnik grozilne spake okoli sebe, vsakoterih pošastij, veliko drego ljudij, vojaše, boje itd. Jaz sem videval vse nebo opeto z belimi in črnimi podobami, na katerih so bile namalane ali izdolbene glave ali dopisniki historično imenitnih oseb. Vse se je majalo, vse je kimalo, se pretvarjalo, pretilo. Nektere podobe so se naravnost pred mano ustopile, oči zvijale, roke v. le, glave manjšale in vekšale in jo grozno spreminjale. Drugokrat je bila vojaška vaja po tleh ali še rajša po zraku. Konji in topovi so letali kakor orli po višavah, divjemu nočnemu lovu enako. Videl sem na konjih hrodja ali škelete po generalski oblečene, šumeti v grozovitem diru mimo in ozirati se po meni. Tudi krvavi boji so se vršili. Eukrat se mi je zdelo, da imamo vojsko z Francozom. Dolgo smo prežali na tej stravi. Vsi vojniki v popolni paradi smo bili razvrščeni po skednjih in pokopališčih. Zdaj ustrelili ogromen top francoski kakor v pozdrav in znamenje, da se ima boj pričeti. Zdel se mi je ta strel tako slovesen in pomemben, da se mi po hrbtu pomrščil. Na to se popademo s Francozom, in ko ga premagamo, zagode vojaška banda cesarsko himno. Ali zdaj šine vse po zraku, in zapleše po njem, kakor bi bilo na Kleku. Ena podoba — zelo krasna, skoro nadzemska od začetka, mi pride sedaj naproti, spreminja se in spreminja, dokler se nazadnje ne spremeni v ostudno pošast, ki mi začne grdo žugati.

Iz tega se vidi, kako hitro dela v tem stanu ran-

jena fantazija. A v vsem njenem delokrogu vladajo le strašni spakiči. Noben tak prizor pa ne nadživi skoro trenutko, in rekel bi, bliskom spremeni se slika v sliko. Izmej vseh, kar nas je bilo še bolj trdnih bolnikov, poizvedel nijsem nikogar, ki bi mu ne bila kako ponagajala fantazija. To nevesečno pretvarjanje pa nij to, kar imenujemo prav za prav sanje, vrši se v nekem snobudenju. Zato sem se zmirom varoval, kakor se pravi, zgubiti se, če mi nij bilo trdno zaspati, ker sem bil prepričan, da padem pošastim v oblast, kar nij nikar prijetno.

Kako lahek je torej prehod ol tega fantazovanja v popolno blaznovanje! Izmej vseh, kar nas je bilo tedaj v bolnišnici, bledla je samo ena 16 let stara deklica v posebnej zaperici. S takimi osebami nij malo opravka, ker hčejo po vsej sili ven. Postelje se bojé in če nij drugače, zlezaj, pod njo, tudi obleke ne trpé in v eno mer khčejo svojce. Pomagač, ali oni oč, ki ima tedaj nadzor, mora neprestano čuvati nad tako nesrečno osobo.

Koze obsejejo život, ali zelo po gostem večkrat tako, da zraste jih več v eno pitvo bulo. Moje so bile za grah velike in torej manje nevarne, kakor se mi je dejalo. Bolje hude in uadležne so one drobne, rudeče pikice, ki obsejejo polt zelo na gostem.

V bolnišnici čuvajo nad takim bolnikom z neprestano marljivostjo, pa ne, kakor se lahko prepričaš, iz gole dolžnosti, marveč iz človekoljubja. Razno pomagačev ali nadzirajoč h očetov, pride pr or pogledat saj dvakrat na dan, da se zdravniški prepriča bolezenskega stana. Skrbno poprašuje, svetuje in naroča. Vsak dan enkrat je pa glavna vizitacija z mestnim zdravnikom.

Pri marsikom se izpahujejo koze po 5-7 dni na dolgo, večkrat bolj ob kratkem.

Ko nij več nevarnosti, se zboljša tudi hrana. Rekonvalescent dobi zjutraj skledico gosto požane juhe z narezanim kruhom, ob 11. uri skledo juhe, skledo dobro skuhanega riža, lep kos mesa in kruha, in vsega skledico prikuhe. To je kosilo. Za večerjo spet juha kaka močnata jed in kos kruha. Opoludne je tudi kozarček zelo okusnega vina. Marsikomu divajo tudi ponoči ob 10. uri skledico zelo krepke mesene juhe.

Kar se mene tiče, sklenil sem, ko bi me napadla kaka taka bolezen, nikamor drugam ne iti, ko naravnost v bolnišnico. Naj bi te vrstice one, ki se toliko in po otročje boje bolnišnice, nverile, da je ravnanje v njej zelo pametno in človekoljubno, da se za bolnika v njej po očetovski skrbi in nikjer drugde ne zadobi tako gotovo spet ljubega zdravja, nego tam. Bolnišnice so prava dobrotta za trpečo človeštvo.

Poslano.

„Glasov“ dopisnik iz Črnič v 11. šte. cedi s oje sline na „Sočo“ in pa še nekam.

„Čast, komur čast“ pravi dopisnik; dobro, jaz se s tem tudi vjemam, toda kedor njima časti, je tudi drugim ne more dati.

Da bi se Soča pravim Sočanom studila, to more le tak reči, ki se rad kaj izmišljuje; Soča je lepa in zdrava, ž nje se pečajo možaki, ki so tudi za Lavriča glasovali.

Sočani tudi spoštujejo duhovščino, ali le tisto, ki je spoštovanja vredna, to je narodno in vestno, ne pa hinavsko.

Na pr. g. D. M. M. se uže več let za naš blagor trudi, njega vse hvali in jaz ga tudi čislam, posebno pa z to, ker se ne vtika v tuj delokrog. Ali nij tako gospodine?

Dopisnik pravi dalje: „kar je duhoven za čitalnico storil, to sta dva Sočana podrla“. Uprašam pa, kaj sta naredila D. in B., da je začel ude se surovostjo pitati in možake po časnikih napadati?

Tega prepira so bili nekateri uže siti in s izstopili. In ko je videl g. duhoven, da je v Črničah, kder se ne da tako ljudstvu ukazovati, kakor kde drugod, je še sam čitalnici hrbet pokazal; po tem jo je pobrisal še g. B.

Tako je bila čitalnica razpala! Čitatelji se morda še spominjajo necega dopisa, ki je novemu županu, ko se je bilo pred dvema letoma novo starešinstvo sebralo, priporočeval, naj se on čitalnice usmili, in jo zopet v življenje pripravi. To se je tudi zgodilo, toda omenjena dva napredovalca nijsta več v čitalnico prišla, a poleg tega je čitalnica žvela in tudi bode še napredovala. Vidi se iz tega, da je bila čitalnica uže pod vodstvom g. R. in g. B. opešala, in da je bila še le po Sočanih zopet oživljena.

Sočani so tudi vselej čas, denar in svoje duševne moči radi žrtovali; mračnjaki pa so navadno kimali, kar najbolje znajo. Kovači „Glasovega“ dopisa imajo pa v Črničah tak upliv, kakor letošnji solnčni žarki na lanski sneg.

V Črničah 9. nov. 1873.

SOČAN.

Cenik raznega blaga

na goriskem trgu, 13. nov.

	f.	kr.
Pšenica kraška, vagan	3	65
„ gorska „	3	50
Tursica domača „	2	20
„ ogerska „	2	25
Ječmen cel	2	—
„ poljan „	3	0
Oves laški „	1	30
„ ogerski „	1	30
Pižol laški „	3	40
„ gorski „	2	67
Rž	2	30
Krompir nov cent	2	30
Šeno	1	—
Slama	1	—
Slanina [špoh] domača cent	42	—
„ ameriška „	35	—
Vino črno, vedro [Em]	19 do	—
„ belo „	14	18
Pivo gralsko „	9	90

Riž I. vrste po 13 III. vrste po 12.50 III. vrste po 10.25 IV. vrste po 9.50 V. vrste po 8 fl.

Moke iz Ritterjevih mlinov v Stračicah.

Sš žakljem: Št. I. po 16.70 Št. II. po 15.40 Št. III. po 13.60 Št. IV. po 12.50 Št. V. po 10.90 VI. po 8.40.

Brez žaklja: Otrobi drobni po 3.30 otrobi debeli po 3.— fl.

ODVETNIK

Dr. JOSIP JAKOPIČ

naznanja sl. občinstvu, da ima
zdaj pisarno v RAŠTELU v
drugem nadstropji nad pro-
dajalnico železa Kar. Mullča.

GOSTILNICA

pri „Ogrski kroni“.

Podpisani naznanja sl. občinstvu, da je njegova gostilnica „k ogerski kroni“ zdaj z vsem tako dobro preskrbljena, da zadovolji častite goste v vsakem obziru. Gostilnica ima mnogo izvrstno pripravljenih sob za prenočišče in prostorno stalo za konje. Za tačno izvrstno in ceno postrežbo, dobre jedila in pijače je tudi preskrbljeno, vsled česar se sl. občinstvu priporoča

Št. Jalsovec.

Pisarnica

odvetnika dr. MARANI-JA je prenešana v ulico sv. Ivana (Ghetto), v Schmidtovo hišo št. 124, I. nadstropje.

ALBIN SLITSCHER

trgovec v LJUBLJANI,
na dunajski cesti, št. 64

priporoča svojo štacuno

za specerijsko blago in železnino; drži zalogo najboljših vodnih in cirkularnih žag za dile, deske in furnire, mnogovrstnih ročnih žag, pil, vlitih in iz pleha emailiranih piskrov in vseh orodij za kuhinjo; železne prihranilne ognjišča; plehate in grudelnaste peči in kotle, košnje ino slamorezne kose, lepo pozlačene križe za grobe i. t. d.